

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
Фармация ісін ұйымдастыру және басқару кафедрасы		K044-40/19-2020
ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУ		8 беттің 1 беті

«Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ медицина колледжі

**«Фармацевтикалық тауартану» пәні бойынша
 ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУ**

№1 тақырып: «Ғылыми сала ретіндегі тауартану. Тауартану негіздері. Фармацевтикалық тауартану Фармацевтикалық тауартану оқиғалары және фактілері, негізгі тарихи дәуірлері және кезеңдері»

Мамандығы: 0306000-Фармация

Курсы: 3

Семестрі: 5

Құрастырушы: Баркизатова Г.Б.

Шымкент, 2020

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
Фармация ісін ұйымдастыру және басқару кафедрасы		K044-40/19-2020
ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУ		8 беттің 2 беті

Фармация ісін ұйымдастыру және басқару кафедрасының мәжілісінде қаралып, бекітілді.

Хаттама № «19» «25» 05 2020 ж.

Каф. мен., фарм.ғ.д., профессор Шертаева К.Д.

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA АКАДЕМИЯСЫ «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
Фармация ісін ұйымдастыру және басқару кафедрасы ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУ	K044-40/19-2020 8 беттің 3 беті

1. Сабақтың тақырыбы: Ғылыми сала ретіндегі тауартану. Тауартану негіздері. Фармацевтикалық тауартану Фармацевтикалық тауартану оқиғалары және фактілері, негізгі тарихи дәуірлері және кезеңдері.

2. Сағат саны: 4 сағат

3. Сабақ түрі: тәжірибелік

4. Сабақтың мақсаты:

- **Оқыту:** оқушылардың фармацевтикалық тауартану негіздерімен, сала ретінде таныстыру.
- **Тәрбиелік:** оқушылардың фармация мамандығын меңгеруде фармацевтикалық тауартануды білуі халыққа фармацевтикалық көмек көрсетуде дұрыс патриоттық сезімін қалыптастыру
- **Дамыту:** Фармацевтикалық тауартану тұрғындарды медициналық және дәрілік заттар көмегін көрсетуді ұйымдастыруды жаңа фармацевтикалық концепциясы барысында дамыту.

5. Оқыту әдісі: Семинар, тест құрастыру, презентация

6. Материалды-техникалық жабдықталуы.

- а) техникалық құралдар: компьютерлер, интерактивті тақта, мультимедиялық құрылғы.
- ә) көрнекі және дидактикалық құралдар: студенттерге арналған нұсқаулық, мультимедиялық қамсыздандыру
- б) оқыту орны: 217 аудитория

7. Әдебиеттер:

Негізгі:

1. Шертаева К.Д. Жанбырбаева А.Д. «Медициналық және Фармацевтикалық тауартану». Шымкент, 2011;
2. Васнецова О.А. Медицинское и фармацевтическое товароведение - Практикум М.: Изд. Группа «ГЭОТАР - медиа» 2005-704 с.
3. Умаров С.З. и др. Медицинское и фармацевтическое товароведение: Учебник/ - М.: ГЭОТАР – Мед. 2004-368 с.

Қосымша:

1. Сборник законодательных и нормативно-правовых актов, регулирующих фармацевтическую деятельность в Республике Казахстан. Под.ред. Махатова Б.К. – Шымкент. -2005. –246 с.

8. Ұйымдастыру кезеңі: 11 мин 6%

Оқушылардың сабаққа қатысуын тексеру

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA АКАДЕМИЯСЫ «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
Фармация ісін ұйымдастыру және басқару кафедрасы ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУ	K044-40/19-2020 8 беттің 4 беті

Оқушылардың сабаққа дайындығын тексеру

Сабақтың мақсаты мен міндеті.

9. Оқушылардың өтілген тақырып бойынша білімін тексеру: 27мин 15%

10. Жаңа сабақты түсіндіру: 54мин 30%

11. Оқушылардың өз бетінше атқаратын жұмысы: 63мин 35%

12. Жаңа тақырыпты бекіту: 18мин 10%

13. Сабақты қорытындылау: 3,5мин 2%

14. Үйге тапсырма беру: 3,5мин 2%

АҚПАРАТТЫҚ-ДИДАКТИКАЛЫҚ БЛОК

Тауартану – ол тауарлардың мінездемелерінің, тұтыну бағаларын анықтайтын және осы мінездемелерді қамтамасыз ету факторларының негізін қалайтын ғылым. «Тауартану» пәні тауарлардың тұтыну қасиеттерін, олардың классификациясын, кодталуын, стандартизациялауын, факторларын, яғни тауарлардың сапасын анықтайтын факторларды және ассортименттің құрылу заңдылықтарын және оның құрылымын, сондай-ақ тауарлардың сақталу жағдайларын, тасымалдануын, тұтынуын және қолданылуын оқытады.

«Тауартану» пәні екі бөлімнен тұрады – олар жалпы және жеке тауартану.

Жалпы тауартану жеке тауартану бөлімшелерінің және кез келген тауардың мінездемесінің негізін қалайтын теориялық негіздерін қарастырады.

Ал жеке тауартану тауарлардың түрлерін, топтардың және ассортименттік топтардың сипаттамаларын, нақты нарықтық даму болашақтарының жағдайларын анализдеуін қарастырады. Фармацевтикалық тауартану. Бұл пән фармацевтикалық және парафармацевтикалық тауарлардың тұтыну бағаларын және тұтыну қасиеттерін, онымен бірге олардың сапасын қамтамасыз ететін факторлардың, тауартану түрлерін зерттеумен айналысады. Фармацевтикалық тауартанудың мақсаты: тауардың негізін қалайтын мінездемелерді зерттеу, сондай-ақ оның тұтыну бағасын құрастыру және олардың тауар жылжуындағы әр деңгейлердегі өзгерістерді зерттеу.

Осы мақсаттарға жету үшін тауартану ғылым және оқу пәні ретінде келесі мәселелерді шешеді:

1. Зерттелетін тауарлардың тұтыну бағаларын құрайтын негізін салатын мінездемелерді анықтау.

2. Классификациялау және кодталу әдістерін рациональды қолдану арқылы көптеген тауарларды жүйелеу.

3. Технологиялық циклдің әр деңгейіндегі тауарлардың сандық және сапалық сипаттамаларын құрайтын және сақтайтын факторларды есепке алу жолымен қамтамасыз ету.

Негізгі түсініктер, терминдер және тауартану анықтамасы

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
Фармация ісін ұйымдастыру және басқару кафедрасы	K044-40/19-2020 8 беттің 5 беті
ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУ	

Медициналық және фармацевтикалық тауартану – кешенді ғылыми пән. Бұл пән мыналарды оқытады:

- медициналық және фармацевтикалық тауарлардың тұтыну бағасын
- олардың жіктелуі мен кодталуы
- стандарттауын
- тауар сапасын сақтайтын факторлар
- сапаны бағалау және бақылау тәсілдері
- бәсекелестікке қабілеттілікті
- тауар ассортименті мен құрылымын құру заңдылықтары
- тауарды тасымалдау, тұтыну, сақтау және эксплуатация кезіндегі сақтау

ережелері

Тауартану, термині «тауар» және «тану» жүргізу сөздерінен шыққан.

Тауар жайлы мағлұматты оны дайындаушы мен тұтынушыға дейінгі адамдардың бәрі білуі тиіс. Соның ішінде фармацевттер бұл білімді жетік меңгеруі керек, себебі провизор, өндіріс, тасымалдау, тұтынушыны қамтамасыз ету, сақтау, фармацевтикалық тауармен жоғары дәрежелі медбике мен мед. персоналды қамтамасыз етеді.

Тауар – сатуға, көпшілік мұқтаждықтарын қанағаттандыру мақсатында қолданылатын еңбек өнімі. Анықтамаға сәйкес тауар тұтынушылық қасиетпен сипатталады. Тұтынушылық қасиет эксплуатация немесе қолдану процессінде байқалады.

Тұтыну термині, қолдану кезінде өздері шығындалатын тауарларға қатысты. Мысалы, дәрілік заттар, анализге арналған химиялық реактивтер, бір рет қолдануға арналған медициналық құралдар. Эксплуатация термині, қолдану кезінде өз ресурстарын шығындайтын тауарларға қатысты. Мысалы, медициналық құралдар, жабдықтар мен құралдар.

Медициналық және фармацевтикалық тауарлар көптеген қасиеттермен сипатталады, соның ішінде тұтынушылық қабілеті.

Провизорлар және бас мейірбикелер фармацевтикалық және медициналық тауарлардың қасиеттерін білуі керек және пациенттің емделу кезіндегі нақты ауру профилактикасын қажетті тауарлармен өамтамасыз етуі керек. Мысалы: медициналық мақта, гигроскопиялы, жақсы жанады. Бірақ бұл қасиетті мейірбикенің көзқарасы (тұрғысынан) бойынша тұтынушылық қасиетке жатпайды, себебі, мейірбике бұл мақтаны операция кезінде немесе науқасты күтуде қолданады. Осыған орай, мақтаның тұтынушылық қасиеті ретінде оның жұтылу қабілеті мен копиярлығын айтуға болады.

Тұтынушылық қабілеттің жіктелуі фармацевтикалық және медициналық тауарларға талдау жүргізуді жеңілдетеді.

Адам мұқтаждығын қанағаттандыру үшін тауардың пайдалылығы болуы керек. Экономикалық тұрғыдан пайдалылық бұл – тауарды тұтынушыдан алатын жалпы қанағат. Пайдалылық – еңбек өніміне тұтынушылық қабілеті бар тауарға айналдырады.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA АКАДЕМИЯСЫ «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
Фармация ісін ұйымдастыру және басқару кафедрасы ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУ	K044-40/19-2020 8 беттің 6 беті

Тауар бағасын оны өндіруде жұмсалған жалпы еңбек арқылы анықтайды. Тауардың ақшалай көрінісі – баға.

Тауардың тұтыну бағасы – жарамды іске жұмсалғандығы байқалатын экономикалық категория. Ақшалай көріністе тауардың тұтыну бағасы тауардың өз бағасынан жоғары болады.

Бағаға қарағанда тұтынушылық баға – ауыстыруға, тұтынушыға арналған еңбек өнімділігіне тән. Тұтынушылық баға жалпы өндіріс формаларына тәуелді емес. Тауартануда тауар, зат, өнім және баға басқа түсініктер бар, бұл ұғымдар экономикалық мағынада басқа мазмұнды құрайды. Еңбек өнімдерінің адам мұқтаждықтарын қанағаттандыруда өзіне тән қасиеттері, сипаттамалары үлкен қызмет атқарады, бірақ бұл қасиеттері тек тұтынған жағдайда байқалады. Әрбір өнім көптеген қасиеттерге ие, бірақ оның тұтыну бағасын тұтынушы мұқтаждығын қанағаттандыра алатын қасиеттеріне сәкес құрады.

Тұтынушы – тапсырыс беруге немесе емдеуге ойы бар, тауарды және бас мұқтаждықтарға жұмсайтын, пайда табуды көздемейтін азамат. Тауартануда тек тұтынушы ғана емес, сонымен қатар тауар өндіруде қатысқан аралық тұтынушылар жайлы да сөз қозғалады.

Түрлі аспектрде қолданылуына қарай қажеттіліктің де түрлі анықтамалары бар. Ф. Котлердің анықтамасы бойынша, қажеттілік (потребность) бұл жеке индивидтің мәдени деңгейіне сәйкес қажеттілік.

Қажеттілік тауартануда келесі анықтамаға ие. Қажеттілік – қоғамның діни және материалды өміріне тәуелді саналы қажеттілік. Заттардың пайдалылығының негізін құрайтын қарапайым қасиеттер тарихи процестің дамуына тәуелді емес секілді. Пайдалылық мазмұнының өз қоғамның дамуымен анықталады. Қоғамның дамуына байланысты адам мұқтаждығы өзгереді және өндірілетін өнімнің сапалық көрсеткіштері, басқа да қасиеттері жайлы түсініктері өзгереді. Яғни, өнім пайдалылығы құрылыстың дамуы мен қоғам қажеттілігінде байланысты құралады. Белгілі бір уақыт шектеуінде тауар өзінің ескі тұтынушылық фирмасын ауыстырып, жаңартып отыруы тиіс.

Еңбек өнімінің тұтыну бағасы тұтыну кезінде байқалады. Тауар өз алдына тек потенциалды пайдалылық қабілетке ие. Өнім ретінде ол тұтыну кезінде, тұтыну бағасын реализацияланғанда өзін көрсете алады. Бұдан, белгілі бір зат өзінің тұтыну бағасын белгілі ауруды жазған (емдеген) кезде көрсетеді. Терапевтикалық эффектісі болмайтын дәрілік заттың (мысалы: негізгі әсер етуші заты жоқ фальсификацияланған дәрілік зат) тұтыну бағасы болмайды.

Белгілі бір зат адам еңбегінің ой өнімі, пайдалы болғанымен, ол тауар бола алмайды. Тек жеке бас мұқтаждығын қанағаттандыратын зат тұтыну бағасын құрай алады, бірақ, тауар бола алмайды. Тауар өндіру үшін, тек тұтыну бағасын емес, сонымен қатар басқаларға лайықты, қоғамның тұтыну

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA АКАДЕМИАСЫ «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
Фармация ісін ұйымдастыру және басқару кафедрасы	K044-40/19-2020 8 беттің 7 беті
ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУ	

бағасын құрау қажет. Тауартануда еңбек өнімінің тұтыну сипатына қарай, тұтыну бағасын жеке және жалпы деп бөлінеді.

Жеке тұтыну бағасы жеке бастың тұтынуына негізделген еңбек өнімі. Бұл өнім тауар деп есептелмейді. Оның тұтыну бағасы материалдық – заттың есеппен анықталады да, жеке адамның қажеттілігін қанағатандыратын қарапайым түрі ретінде қабылданады. (Мысалы: дәрілік өнімдік шикізаты, адам оны өзі жинап, кептіріп, кейін қайнатпа тұнба дайындайды).

Жалпы тұтыну бағасы – қоғам қажеттіліктерін қанағаттандыратын өнім болып табылады. Тауар өндірісінде бұл өнімді тауар дейді. (Мысалы: дәріханада немесе фармацевтикалық жиында арнайы тәсілмен өңделетін дәрілік өсімдік шикізаты). Пациенттер оны дәріханадан сатып алып өздері қайнатпа немесе тұнба дайындайды.

Егер кей өнім қажетті көлемнен көп өндірілсе, оның артық көлемі тұтыну бағасын жоғалтады. Өз кезегінде жалпы тұтыну бағасын мыналарға бөледі:

- бірлік тұтыну бағасы – бір адамның немесе оның отбасы мүшелерінің қажеттіліктерін қанағаттандыратын бір тауар немесе тауар жиыны. (мысалы: нақты ауруды күтуге арналған нақты дәрілік зат.

- жалпы тұтыну бағасы – қоғам немесе оның жеке топтарының қажеттіліктерінің қанағаттандыратын көп көлемді тауар. (мысалы: дәрілік заттар, ауруды күтуге арналған зәаттар, түрлі диагностикалық приборлар). соңғы тұтыну бағасы бірлік тұтыну бағасы арқылы жасалады, яғни, бұл тауарлармен қанағаттандырылған қажеттіліктердің деңгейі оның сапасына ғана емес, оның көлеміне де тәуелді.

Жалпы тұтыну бағасы екі тығыз байланысты көрсеткішпен сипатталады: материалды – заттың және социалды – экономикалық есеп. Біріншісі ғылым мен өндіріс технологиясының даму деңгейімен, екіншісі тауарға тағылатын тұтыну деңгейі мен түріне сәйкес сипатталады. Тауартану пәні тауардың материалды заттың тұтыну бағасын оқытады. Социалды – экономикалық тұтыну бағасын басқа пәндер де оқытады. (Экономика, маркетинг).

Тауардың бәсекелестікке қабілеттілігі – нарықта сақтылу мүмкіндігі мен өнімнің салыстыпмалы позициясын анықтайтын тұтынушылық, құндық және басқа да сипаттамаларының бірігуі.

15. Бақылау сұрақтары:

1. Тауартану-ғылыми пән ретінде.
2. Медициналық және фармацевтикалық тауартану пәнінің сипаттамасы.
3. Пән оқыту мақсаттары.